

Mer än bara öppna gränser

Landsorganisationen och migrationen

Rapport från styrgruppen för LOs
förbundsgemensamma
Ordning och reda projekt

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
Fackföreningen – ett löfte	3
Håller löftet idag?	4
2. Fackliga utgångspunkter.....	5
Det krävs mer av ett samhälle än bara öppna gränser	5
LO och arbetskraftsinvandringen på 1960-talet	6
Samma försök till smutskastning då som nu.....	7
LOs historiska inställning till arbetskraftsinvandring	7
LO och internationaliseringen	8
3. Sveriges behov av invandring.....	10
Behöver Sverige mer invandring av arbetskraft?	10
Arbetskraftsinvandring och sysselsättningsgrad	10
Arbetskraftsinvandring och välfärdskvoten.....	11
Arbetskraftsinvandring och de offentliga finanserna.....	13
Utvandring och skatteturism.....	14
Arbetskraftsinvandring och arbetsmarknaden	14
Diskriminering på arbetsmarknaden – ett trovärdighetsproblem för arbetsgivarna .	15
Fungerande integration – en förutsättning.....	16
4. Invandringen till Sverige idag	19
En historiskt sett hög invandring.....	20
5. Sverige ska vara en fristad för flyktingar.....	21
Från asylinvandrare till arbetskraft	23
Var ska de asylsökande bo?	23
Anhöriginvandring – en resurs	24
6. Arbetskraftens rörlighet i ett utvidgat Europa	26
LO om utvidgningen	26
Hur mycket kommer arbetskraftens rörlighet att öka?	28
7. Människor rör sig över gränser – i hela världen	29
Migration – en utvecklingsfråga	29
Ett nytt synsätt	29
Den demografiska utmaningen	30
Bilaterala avtal om arbetskraftsinvandring.....	31
Migration – en nationell eller global fråga?.....	32
Ordnade former för den globala migrationen.....	32
8. Sammanfattning: LOs strategi	34

1. Inledning

Fackföreningen – ett löfte

Kärnan i en fackförening är löftet som vi arbetstagare ger till varandra. Det är löftet att inte sälja vårt arbete till lägre pris och sämre villkor än vi lovat varandra. Vi lovar att inte konkurrera på arbetsmarknaden med sämre löner eller sämre villkor. Det är fackföreningarna som organiserar löftet¹.

Den här skriften handlar om löntagares möjligheter att försvara sitt löfte på en alltmer internationaliserad arbetsmarknad.

Sverige är ett invandrarland. Få andra länder i Europa har tagit emot så många invandrare som Sverige. Människor söker sig till Sverige av olika anledningar. Det handlar om fackföreningsledaren som flyr undan dödsskvadroner i Colombia och om Adam från Polen som kommer hit som säsongarbetare för att plocka jordgubbar. Det handlar om anställda i utländska företag som utför tjänster i Sverige och andra som kommer hit för att återförenas med sin familj.

Vi har under senare år fått se många exempel på hur exploateringen av invandrad arbetskraft ökat. Det handlar om människor som tvingas ta jobb till undermåliga löner. Timlöner på 50 kronor är inte ovanligt. Det handlar om människor som tvingas utsätta sig för livsfara på jobbet. De arbetar utan skyddskläder och säkerhetslinor på byggen och utan gasmask inom industrin.

Den här skriften vill ge svar på några vanliga frågor om invandringen till Sverige. Hur många människor invandrar till Sverige varje år? Hur påverkas arbetsmarknaden av tillskottet på arbetskraft? Vilka förändringar krävs i regleringen av arbetsmarknaden för att öka invandringens bidrag till tillväxt och välfärd i Sverige?

De allra flesta av dem som invandrar till Sverige kommer förr eller senare att arbeta här. Därför påverkas alla som invandrar av hur väl etableringen sker på den svenska arbetsmarknaden. Frågan om hur integrationen fungerar i det svenska samhället är oerhört viktig, men tas bara till en liten del upp här. För vidare studier i den frågan hänvisas till andra rapporter från LO.

Debatten om migration är fylld av kategoriska påståenden och förenklingar. Invandring är en svår och sammansatt politisk fråga. Den gäller vår solidaritet med människor som behöver skydd och vårt behov av invandring för att öka arbetskraftsutbudet. I den politiska diskussionen om invandringen till Sverige förekommer förslag som skulle innebära en avreglering av den svenska arbetsmarknaden, och därmed om ändrade maktrelationer mellan arbete och kapital, mellan människor med olika styrka. Hur vi

¹ Läs mer i skriften, "Löftet – löntagarna och makten på arbetsmarknaden" av Ingemar Göransson och Anna Holmberg, LO

hanterar frågan om hur invandringen till Sverige ska regleras är avgörande för våra möjligheter att bekämpa främlingsfientlighet och rasism.

Människors möjlighet att röra sig över gränser handlar om frihet. I arbetarrörelsen har vi lärt oss att alltid ställa frågan: frihet för vem? Arbetstagarens eller arbetsgivarens frihet? Om invandringen organiseras så att arbetsgivaren får frihet att exploatera och utnyttja den invandrade arbetskraften, begränsas inte enbart invandrarnas frihet, utan friheten för alla arbetstagare i Sverige.

Invandringen av arbetskraft ska ske på arbetstagarnas villkor. Arbetskraftsinvandring som försämrar lönerna eller villkoren på svensk arbetsmarknad är varken bra för infödda eller invandrade arbetstagare. Det är dessutom dåligt för vår ekonomi.

LOs ställningstagande är tydligt. Vi vill inte hindra polska arbetstagare från att arbeta i Sverige. Men vi tänker inte acceptera att svenska arbetsgivare betalar polska löner på svensk arbetsmarknad. Invandrare måste också omfattas av löftet. Ingen ska tvingas konkurrera om jobben med låga löner och dåliga villkor. Ingen ska diskrimineras.

Håller löftet idag?

När det sker en razzia mot någon krog i Stockholm hittar polisen ofta utländsk arbetskraft som saknar uppehålls- och arbetstillstånd. Det förekommer arbetsgivare som tvingar människor att arbeta svart – ibland bara för maten, ibland för någon femtiolapp i timmen. Detta förekommer på restauranger i lyxklass och på kvarterskrogen runt hörnet.

Frukt- och bärödlare hämtar varje säsong arbetskraft från Ukraina, Polen eller Vitryssland. Enligt lagen måste arbetsgivaren förbinda sig att betala lön enligt kollektivavtalet, och säsongsarbetarna ska ha en bra bostad. I verkligheten får de sova i baracker, husvagnar, tält eller kojor i skogen. 7 000 personer kommer till Sverige varje år på som säsongsarbetare. 80 procent av de som säsongsarbetade under 2003 kom från EUs nya medlemsländer. Många tjänade strax över hundralappen – inte i timmen, utan för en hel dags arbete.

LOs engagemang för en bättre politik för arbetskraftsinvandring är långsiktigt. Men det gäller också människor här och nu. Som utnyttjas och far illa – redan idag. Den här skriften innehåller förslag på hur arbetstagarnas ställning på arbetsmarknaden kan stärkas. Infödda arbetstagare och invandrade. Nu och i framtiden.

2. Fackliga utgångspunkter

Fackets uppgift är inte att stänga ute någon från arbetsmarknaden. Fackets uppgift är att stärka arbetstagares position, skydda arbetstagares villkor och höja värdet av att vara anställd.

Det här kapitlet handlar om LOs principiella inställning till invandring av arbetskraft.

Det krävs mer av ett samhälle än bara öppna gränser

I Sverige har debatten om arbetskraftsinvandring alltmer kommit att ta fart. Men det är inte en ny fråga och det är inte första gången arbetsgivar- och näringslivsorganisationer propagerar för en fri arbetskraftsinvandring.

LO har aldrig varit emot arbetskraftsinvandring. Fackets uppgift är inte att stänga ute någon från arbetsmarknaden. Fackets uppgift är att stärka arbetstagares position, skydda arbetstagarnas villkor och höja värdet av att vara anställd. Eftersom arbetskraftsinvandring kan vara förenlig med denna strävan behöver fackliga organisationer inte motsätta sig arbetskraftsinvandring.

Sverige har alltid varit ett land med relativt sett öppna gränser. Det har därför varit självklart för facket att förhålla sig till utländsk arbetskraft. Historien ger oss en bild av svensk fackförening med en hundraårig konsekvent hållning gentemot utländsk arbetskraft. En hållning som i korthet går ut på att all arbetskraft på svensk arbetsmarknad – utländsk eller svenskfödd ska omfattas av samma villkor – samma fackliga löfte. Hållningen präglas av insikten om att godtar man sämre villkor för en del av arbetskraften kan dessa villkor snart prägla hela arbetsmarknaden, det som är andras villkor idag kan bli våra i morgon.

I september 1912 samlades den skandinaviska arbetarkongressen för den fjärde gången för gemensam kongress i Folkets hus i Stockholm. Den skandinaviska kongressen uttalade bland annat följande²: "I betraktande av de kapitalistiska samhällsförhållandenas tryck på den arbetande klassen erkänner socialdemokratien det berättigande i att de skilda ländernas arbetare söker sin utkomst där den kan erhållas." Kongressen slog alltså vakt om att arbetstagare, från länder där de uppfattade sig som socialt eller ekonomiskt pressade, har rätt att migrera för ett bättre liv.

Kongressen slog också fast att alla arbetstagare skulle organiseras för att inte konkurrera med varandra om anställning, lön eller villkor. Alla arbetare på den skandinaviska arbetsmarknaden skulle omfattas av det fackliga löftet och därmed stärka fackets kamp för att höja arbetstagarnas villkor.

² "De nordiska arbetarkongresserna under 100 år - Arbetarrörelsens framväxt och utveckling i de nordiska länderna". Stockholm 1986.

LO och arbetskraftsinvandringen på 1960-talet³

Ska invandringen av arbetskraft till Sverige vara "fri", eller ska den vara reglerad? Sverige har provat fri arbetskraftsinvandring. Fri arbetskraftsinvandring, eller turistinvandring som det också kallas, växte fram efter andra världskriget men avskaffades efter ett riksdagsbeslut 1968.

Under mitten av 1960-talet tilltog debatten om turistinvandringens vara eller icke vara inom fackföreningarna. Det blev alltmer tydligt att den invandrade arbetskraften hade avsevärt sämre villkor i samhället som helhet och i arbetslivet i synnerhet.

LO tar ställning mot turistinvandringen:

"De som kommer hit lockas ofta av förväntningar om höga löner och drivs av förhoppning om att snabbt kunna skrapa ihop ett kapital att ta med sig hem. Verkligheten är vanligen betydligt bistrare. I stället för att skära guld med täljknivar hamnar många utlänningar i händerna på fördomsfulla arbetsgivare och samvetslösa hyreshajar. Språksvårigheter och okunnighet om våra förhållanden gör att många, som skulle behöva ett handtag inte hittar vägen till fackliga organisationer eller andra organ, som skulle kunna lotsa dem rätt i den nya tillvarons labyrinter. För fackföreningsrörelsen är det omöjligt att acceptera en fortsatt invandring efter det mönster vi haft de senaste åren. Alltför många av de utlänningar, som kommer hit utan att ha vare sig arbets- eller uppehållstillstånd men i avsikt att skaffa sig ett arbete här, hamnar inom låglönefacken. Bortsett från de rent personliga svårigheter, som därigenom ofta drabbar dem, bidrar de också till att bevara en otidsenlig och ineffektiv företagsstruktur och att hålla företag, som annars knappast vore bärkraftiga, vid liv med konstgjord andning. Strukturella förändringar är nödvändiga inom vårt näringsliv, om den saken är fackföreningsrörelse och näringslivsorganisationer överens. Strävandena i den riktningen motverkas emellertid av en okontrollerad invandring."

Ur tidningen Fackföreningsrörelsen⁴ nummer 21, 1965

Ett annat problem med turistinvandring som uppmärksammades på 1960-talet är den osäkra kopplingen mellan efterfrågan och utbud. Vid mitten av 60-talet ledde den fria arbetskraftsinvandringen till att fler kom till Sverige i hopp om att finna sysselsättning än det fanns jobb på arbetsmarknaden. Man var tvungen att upprätta tältläger för dem som inte hittade arbete eller bostad. Under årsskiftet 1965/66 bodde över tusen personer i sådana läger. I slutet av 1966 fanns det 3 000 arbetslösa utlänningar i Sverige. Det motsvarade 15 procent av det totala antalet arbetslösa. Det var den här typen av problem som gjorde att LO började förespråka en mer organiserad invandring.

³ Kapitel 3 bygger till stor del på LOs rapport "Flytt, pendling, arbetskraftsinvandring och europeisk integration" av Dan Andersson och Thord Pettersson från 2003.

⁴ Motsvarighet till dagens LO-tidningen

Samma försök till smutskastning då som nu

Mellan 1961 och 1965 behandlades mer än 90 000 förstagångsansökningar om arbetstillstånd av den tidens länsarbetsnämnder. Där fanns facket representerat. Färre än fem procent av ansökningarna avslogs. Ansökningar om förlängt arbetstillstånd avslogs än mer sällan, bara två promille.⁵ Facket hade alltså ett direkt inflytande över beviljandet av arbetstillstånd.

LO kan inte historiskt beskrivas som motståndare till arbetskraftsinvandring. Systemet med turistinvandring visade sig inte vara förenligt med fackets strävan om att stärka värdet av att vara arbetstagare på den svenska arbetsmarknaden. Det ledde inte till att LO ställde krav på att arbetskraftsinvandringen skulle upphöra – utan på att den skulle organiseras på ett bättre sätt.

LOs kritik mot systemet med turistinvandring under mitten av 60-talet⁶

Invandrad arbetskraft utnyttjades av arbetsgivare och på bostadsmarknaden. Facket såg en uppenbar risk att invandrad arbetskraft permanent skulle komma att utgöra ett låglöneproletariat. Fackföreningsrörelsen rapporterar i en notis i nummer 1 1966 om utlänningarnas branschfördelning att av de 162 000 utlänningar som var registrerade i arbetskraften vid årsskiftet 1965/66 sysslade en övervägande majoritet med kroppsarbete. Endast 240 män och 26 kvinnor sysslade med kvalificerat administrativt arbete. Arbetslösheten var också uppskattningsvis tre gånger så hög hos utlänningar som svenska medborgare. Detta gjorde det svårare för samhället att utjämna de stora skillnaderna i livsvillkor som fanns mellan invandrad och infödd arbetskraft.

Det fanns dessutom en oro från fackligt håll att en omfattande arbetskraftsinvandring kunde leda till ökad lönekonkurrens och sociala skillnader som i sin tur hotade att skapa motsättningar på arbetsplatser och i samhället.

LOs historiska inställning till arbetskraftsinvandring

Tolv ⁷procent av Sveriges invånare är födda utomlands. Få samhällen och få arbetsmarknader har lika stor andel invandrare. Det är en utveckling som varit bra för Sverige och Sveriges ekonomi, och som LO har bejakat. LO var för införandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad 1954. När Sverige hade stor brist på arbetskraft under 50- och 60-talen medverkade LO till en omfattande invandring av arbetskraft.

Däremot har LO alltid förordat en reglerad invandring. Invandrad arbetskraft ska kunna garanteras skäliga villkor, i arbetslivet och i samhället.

⁵ Christer Lundh ”Invandrarna i den svenska modellen – hot eller reserv?” i Arbetarhistoria nr. 70, årgång 18, 2/1994

⁶ Christer Lundh ”Invandrarna i den svenska modellen – hot eller reserv?” i Arbetarhistoria nr. 70, årgång 18, 2/1994

⁷ SCB 2004

LO och internationaliseringen

Internationaliseringen av ekonomin ökar rörligheten av kapital, varor och människor. Det påverkar Sveriges ekonomi och svensk arbetsmarknad. Internationaliseringen, liksom den ökande migrationen, har bidragit till ökande tillväxt och skapat nya möjligheter till välstånd, men också gett upphov till nya utmaningar.

Olika länder har valt olika modeller för arbetskraftsinvandring. Bland industriländerna finns det två tydliga alternativ: den nyliberala modellen och gästarbetarsystemet.

Den nyliberala modellen har prövats i bland annat Storbritannien, Irland och USA. Där lämnas invandrare att försöka försörja sig själva genom att arbeta många timmar till låga löner på en arbetsmarknad där få är med i facket och det inte finns fungerande skydd för arbetstagares rättigheter eller någon social trygghet i vår mening. Ett sådant system leder till kraftig lönediskriminering. I USA har invandrare efter tio år ungefär lika hög sysselsättningsgrad som den inhemska befolkningen, men avsevärt lägre löner.

Den andra vägen är det gästarbetarsystem som finns i Tyskland och Österrike. Danmark har också nyligen infört övergångsregler för medborgare från EUs nya medlemsländer som liknar ett gästarbetarsystem. I den här modellen behandlas invandrarna som tillfälliga "gäster" som inte får fullständiga rättigheter. De är välkomna så länge de arbetar – men när anställningen är slut måste de återvända hem. I ett gästarbetarsystem har arbetsgivaren stor makt över den anställde – vem vågar protestera mot dåliga villkor om arbetsgivaren inte bara kan hota med avsked, utan också med utvisning?

Sverige behöver inte välja mellan dessa båda alternativ. LO vill se en ordning för arbetskraftsinvandring som innebär ett skydd för arbetstagarnas ställning. Invandrade arbetstagare ska ha samma rättigheter som alla andra arbetstagare på arbetsmarknaden. Ingen ska diskrimineras. Oavsett var man är född, vad man har för namn eller hur man ser ut så ska man i Sverige arbeta med svenska löner, arbetsmiljö och regler om arbetstider.

En sådan modell kräver att arbetskraftsinvandrare får ett permanent uppehållstillstånd, så att de kan vända sig till myndigheter eller facket, kräva vettiga villkor och påtala problem utan att riskera avvisning.

Dessutom krävs ordning och reda på arbetsmarknaden. Myndigheternas möjlighet att kontrollera att arbetsgivarna följer lagar och regler måste öka. I svensk lagstiftning behöver förstärkningar göras när det gäller bemanningsföretagen, F-skattsedlar, offentlig upphandlig medbestämmandelagen samt lagar vad gäller entreprenadföretag.

Vi anser att en modell där arbetstagarna har en möjlighet att hävda sina intressen, och utrustas med ett skydd mot utnyttjande av oseriösa arbetsgivare, är bäst för samhällsekonomin. Ordning och reda på arbetsmarknaden leder till större skatteintäkter. Det pressar tillbaka den svarta ekonomin, och förhindrar såväl lönekonkurrens som underbudskonkurrens.

Facket spelar en stor roll i arbetet för att skapa ordning och reda på arbetsmarknaden för de utländska arbetstagare som kommer till Sverige. Det är inte ovanligt att just utländska arbetstagare råkar illa ut hos svenska arbetsgivare. Kommunikationen mellan de olika fackförbunden är viktig för att upptäcka när arbetsgivare behandlar sina anställda uselt eller när företag inte har kollektivavtal inom de olika branscherna.

3. Sveriges behov av invandring

Behöver Sverige mer invandring av arbetskraft?

Sverige har idag ingen generell brist på arbetskraft. Men på sikt, inom 5–7 år, bedömer LO att en generell arbetskraftsbrist kan uppstå beroende på den ekonomiska tillväxten.

Sverige har redan idag en invandring av arbetskraft för att täcka brister inom vissa yrken. Förra året beviljades bland annat drygt 10 000 tidsbegränsade arbetstillstånd för "täckande av tillfällig brist" på arbetskraft och över 7 000 personer säsongsarbetstillstånd.

Genom den fria rörligheten av arbetskraft inom det utvidgade EU kommer Sverige att få ett tillskott av arbetskraft. Inom några år kommer dock konkurrensen om arbetskraft att hårdna i Europa. Också i de nya EU-länderna föds det få barn, och andelen pensionärer ökar i hela Europa. Därför har regeringen gett en parlamentarisk kommitté i uppdrag att "ta fram ett regelverk som medger vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU/EES"⁸. Kommittén ska utreda behovet av arbetskraftsinvandring och utreda vilka konsekvenser en sådan invandring skulle få på arbetsmarknaden. En grundläggande utgångspunkt för kommittén ska vara "att löner, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor för personer som invandrar för att arbeta ska vara i nivå med dem som gäller för arbetstagare som redan finns i landet".

En generell arbetskraftsbrist beräknas uppstå i Sverige i framtiden på grund av förändringar i vår befolkning. När andelen pensionärer blir större ökar försörjningsbördan för dem som arbetar. Kan arbetskraftsinvandring vara en lösning på den ökande försörjningsbördan? På vilket sätt kan arbetskraftsinvandring förbättra de offentliga finanserna? Vilka konsekvenser får det för arbetsmarknaden? Är det vettigt att använda arbetskraftsinvandring för att öka konkurrensen på arbetsmarknaden? Det handlar de följande sidorna om.

Arbetskraftsinvandring och sysselsättningsgrad

LO försvarar arbetslinjen. Arbete skapar välfärd, och människors vilja till arbete är ett lands största tillgång. Vi vill se kraftfulla åtgärder för att se till att de som nu står utanför arbetsmarknaden – på grund av sjukdom, arbetslöshet eller diskriminering – ska få en chans att jobba. Det är inte i sig ett argument mot arbetskraftsinvandring. Ett ökat utbud av arbetskraft skapar inte arbetslöshet. Då skulle vi behöva begränsa barnafödandet för att undvika arbetslöshet i framtiden! "De arbetslösa först" – den sortens resonemang underkände vi för 40 år sedan. Då gällde debatten kvinnors möjlighet att arbeta. "Så länge det finns arbetslösa män ska vi inte uppmuntra kvinnor att arbeta" hette det då. Den som får jobb tar det inte från någon annan. Tvärtom: fler människor i arbete skapar fler jobb.

⁸ Dir. 2004:21

Tre myter om invandring och arbetsmarknaden

Myt 1: Invandrarna tar jobben

Nej, invandrare tar inte jobben eller ökar arbetslösheten. Synsättet bygger på ett missförstånd att det bara finns en viss mängd arbetstillfällen att dela på och att efterfrågan på arbetskraft är begränsad. Lönesumman och antalet arbetade timmar har ökat under hela 1900-talet i Sverige. Man kan jämföra invandringen med en befolkningstillväxt i form av att födelsetalet plötsligen stiger. Barnens inträde i arbetslivet skapar inte arbetslöshet. Deras sparade pengar från lönen kan användas av företagen i samhället för att öka kapitalutrustningen som i sin tur skapar nya arbetsplatser.

Myt 2: Invandring sänker lönerna

Antagandet att immigranter sänker lönen för den arbetskraft som utsätts för konkurrens utgår från en avreglerad arbetsmarknad utan fackföreningar. Men synsättet tar inte heller hänsyn till att en ökad lönesumma totalt i samhället samtidigt skapar en ökad efterfrågan. Även om många immigranter skickar en stor del av sin lön till släkt och vänner i hemländerna skulle detta bara innebära en ökad export, det vill säga högre efterfrågan totalt.

Befolkningsomflyttningar mellan länder behöver således inte leda till att lönerna sänks. Då 900 000 fransmän återvände till Frankrike efter Algeriets oberoende 1962 fick detta inte några påtagliga effekter på arbetsmarknaden. Inte heller den stora återströmningen av människor till Portugal efter koloniernas självständighet gav några märkbara effekter på de inhemska lönerna.

Myt 3: Fler måste flytta till Sverige för att klara välfärdstatens försörjning

En rad forskare hävdar att en ökad invandring inte är en långsiktig lösning på västvärldens demografiska problem. Skälet är enkelt. Även de som invandrar till ett land kommer att bli gamla och behöva sjukvård, äldreomsorg och pension. För att påverka försörjningskvoten krävs det en extremt hög invandring. Om försörjningskvoten ska vara oförändrad måste invandringen öka från dagens 15 000–20 000 per år till 400 000 per år fram till 2050. Sammanlagt skulle Sverige behöva en invandring på drygt 10 miljoner människor fram till 2050. Vilket inte är en trovärdig befolkningsutveckling för Sverige.

Det går inte att importera lösningen på försörjningsproblemet på lång sikt. Istället måste livsarbetstiden bli längre genom effektivare studier och effektiv pensionsålder. Sverige måste därför skapa en bättre integrationspolitik för att höja sysselsättningsgraden för de människor som kommer hit. Dels för ge dessa rätten att arbeta, dels för att stärka de offentliga finanserna. Målsättningen bör vara 80-procentig sysselsättningsgrad för alla grupper i samhället mellan 20–64 år.

Arbetskraftsinvandring och välfärdskvoten

Ett lands möjligheter att skapa tillväxt och välfärd bestäms i hög grad av välfärdskvoten, det vill säga fördelningen mellan de som arbetar och de som är beroende av andra för sin försörjning. Andelen pensionärer kommer att öka kraftigt

inom de närmaste årtiondena. Statistiska Centralbyrån beräknar att två förvärvsarbetare om drygt 30 år kommer att behöva försörja 1,4 pensionärer.⁹

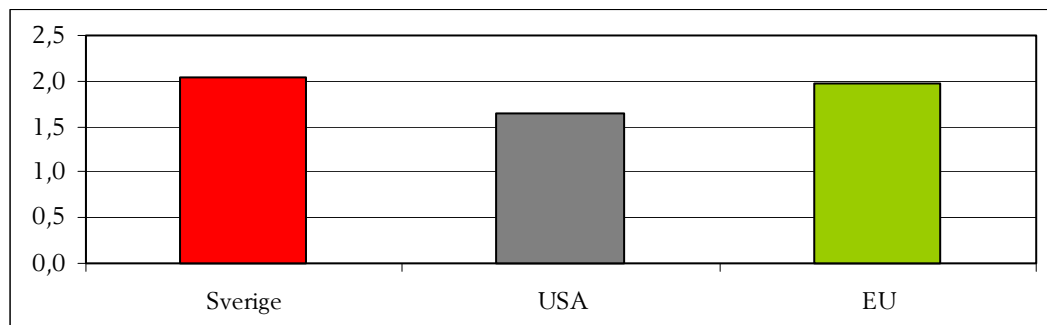
De som arbetar idag sparar till sina pensioner. Men pensionsfonderna är långt ifrån tillräckliga. För att kunna upprätthålla samma välfärdsnivå i framtiden måste vi arbeta mer. Antalet arbetade timmar i ekonomin måste öka.

Välfärdskvoten

Välfärdskvoten kan definieras som antalet förvärvsarbetare i förhållande till personer som är yngre än 19 år eller över 65 år. Idag försörjer två förvärvsarbetare en pensionär¹ i Sverige.

Är det möjligt att öka antalet arbetade timmar? I Sverige har vi varit bra på att öka arbetsproduktiviteten. Sedan 1981 har arbetsproduktiviteten ökat på ett enastående sätt i Sverige. Den har ökat mer än i de flesta andra EU-länder. Men antalet arbetade timmar ligger still.

Produktivitet i näringslivet, förändring i genomsnitt 1980–2005

Källa: European union boken EO74

SCB har räknat på hur mycket invandring det skulle krävas om man skulle vilja upprätthålla välfärdskvoten enbart med hjälp av invandring. Invandringen skulle behöva bli tre gånger så hög som dagens och uppgå till drygt 200 000 per år.¹⁰

SCB drar slutsatsen att förändringarna i åldersfördelningen kommer att bli så kraftiga att det i praktiken blir mycket svårt att föryngra befolkningen enbart med hjälp av invandring.

Åtgärder för att möta brist på arbetskraft i Sverige¹¹:

- Få fler i arbete
- Minska antalet förtidspensionärer
- Försöka få fler att arbeta efter 65 års ålder
- Stimulera tillväxten
- Stimulera barnafödandet
- Effektivisera utbildningssystemet så att tiden i utbildningen minskar
- Rekrytera arbetskraft utomlands

⁹ "Arbetskraftsinvandring – en lösning på försörjningsbördan?". Rapport från SCB 2002, s 8

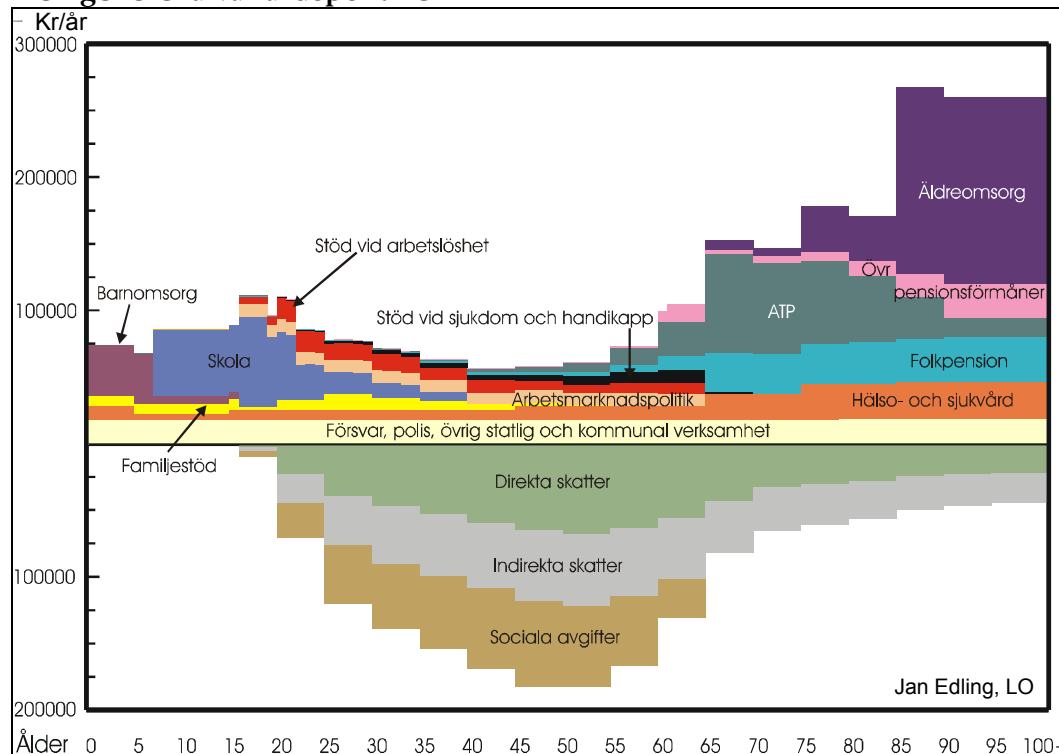
¹⁰ Arbetskraftsinvandring – en lösning på försörjningsbördan?. Rapport från SCB 2002, s 12.

¹¹ Arbetskraftsinvandring – en lösning på försörjningsbördan?. Rapport från SCB 2002

Arbetskraftsinvandring och de offentliga finanserna

Den ökande andelen pensionärer ökar samhällets utgifter, det skapar problem i det som brukar kallas de offentliga finanserna. Inkomsterna minskar när allt fler människor inte arbetar. Samtidigt ökar kostnaderna då fler behöver mer av samhällets stöd.

Den generella välfärdspolitiken

Staten omfördelar främst resurser över livet men också mellan inkomstgrupper. Skillnader i resurser mellan den femtedel som har de högsta inkomsterna och den grupp som har de lägsta inkomsterna minskar med 20 procent när man tar hänsyn till samhällets omfördelning. Även om 80 procent av den offentliga sektorn innebär en omfördelning över livet så bidrar välfärdstatens omfördelning även till att omfördela mellan inkomstgrupper.

De offentliga finanserna förbättras när fler människor betalar mer och kostar mindre. Man kan säga att idealet är invandring av unga, friska och färdigutbildade arbetstagare. Sådana arbetstagare har inte krävt några investeringar i form av barnomsorg eller utbildning. De har många yrkesverksamma år framför sig.

Invandrade arbetstagare måste kunna ta arbeten i sektorer där det råder arbetskraftsbrist. Om de inte får möjlighet att lära sig svenska, eller om inget görs åt diskrimineringen på arbetsmarknaden, kan de istället tvingas konkurrera om lågbetalda, okvalificerade jobb i sektorer där det finns ett överskott av arbetskraft. Om arbetskraftsinvandring sker till priset av att människor blir arbetslösa, har samhället knappast vunnit något.

Dessutom får man inte glömma att även arbetskraftsinvandrare har familj. Ett system för arbetskraftsinvandring som förvägrar människor den mänskliga rättigheten att leva

tillsammans med sin familj är inte acceptabelt. Arbetskraftsinvandrararnas barn ska självklart ha samma rätt till skola, vård och omsorg som infödda barn. För att arbetskraftsinvandringen ska ge ett överskott i de offentliga finanserna på sikt krävs alltså inte bara att arbetskraftsinvandrararen kan försörja sig själv, hon eller han ska också kunna betala tillräckligt med skatt för att täcka de utgifter som hennes eller hans familj ger upphov till.

Utvandring och skatteturism

Sverige är ett invandrarland, och samtidigt ett utvandringsland. År 2003 flyttade 32 000 personer från Sverige¹². Mellan 300 000 och 350 000 svenskar bor utomlands, varav över 60 000 i Spanien, 20 000 i Frankrike och ungefär 30 000 i Londonområdet. Ökade möjligheter att resa och att bosätta sig i ett annat land, inte minst inom EU, gör att utlandssvenskarnas antal kommer att öka. Hur påverkas samhällsekonomin av att människor föds, går på dagis och i skolan i Sverige – men jobbar och betalar skatt utomlands? Har vi råd med äldreomsorg för människor som inte har bidrag till välfärden? Debattörer som tycker om att varna för "social turism", att invandrare söker sig till Sverige för att överutnyttja våra sociala välfärdssystem, brukar välja att bortse från de problem med "skatte-turism" som många utlandssvenskar skapar.

Detta resonemang visar att en politik för människors rörlighet i en internationaliserad ekonomi måste innehålla en invandringspolitik och en utvandringspolitik.

Arbetskraftsinvandring och arbetsmarknaden

Invandring av arbetskraft kan ge effekter på löner och sysselsättning. Det avgörande är vilka grupper på arbetsmarknaden som arbetskraftsinvandrararna konkurrerar med. Vilka effekterna blir beror alltså mycket på den invandrade arbetskraftens utbildningsnivå och yrkeserfarenhet.

Tidigare erfarenheter från svensk arbetsmarknad visar att invandrad arbetskraft ofta har svårt att konkurrera på lika villkor med inhemsk arbetskraft. För samma pris på arbetet, eller samma lön, väljer arbetsgivare att anställa inhemsk arbetskraft framför invandrad. En del av förklaringen är bristande språkkunskaper hos den invandrade arbetskraften, men det kan också bero på ren diskriminering. Om arbetskraftsinvandringen koncentreras till lågbetalda jobb, så kommer arbetskraftsinvandrararna att bidra till låglönekonkurrens. Det drabbar framförallt arbetstagare som idag arbetar inom låglönesektorer. Många av dem är själva invandrare.

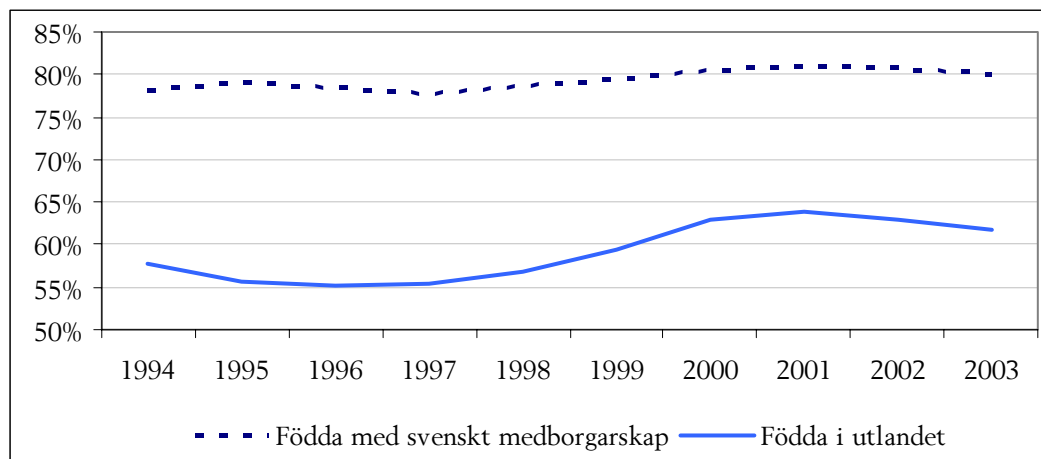
Brist på arbetskraft kan givetvis också uppstå i låglönesektorer. Möjligheten att rekrytera arbetskraft utomlands till dåligt betalda jobb kan försena en nödvändig strukturomvandling. Arbetsgivarna och arbetstagarna har en självklar intressekonflikt, större konkurrens om jobben utan någon reglering ger lägre löner.

¹² Källa: SCB

Diskriminering på arbetsmarknaden – ett trovärdighetsproblem för arbetsgivarna

Statistiken är inte uppmuntrande. Idag är sysselsättningsnivån bland utrikes födda cirka 20 procent lägre än bland inrikes födda. Om de utrikes födda skulle ha samma sysselsättningsnivå som de inrikes födda skulle antalet förvärvsarbetande bli 200 000 fler.¹³

Sysselsättningsnivå för infödda svenskar och utrikes födda 20–64 år¹⁴

Källa: Näringsdepartementet

Hur kan man förklara den dramatiska skillnaden i sysselsättningsnivå? Hur kommer det sig att så många människor som kommit till Sverige från ett annat land inte är i arbete? Det beror inte på bristande kompetens hos dem som invandrat. Den stora gruppen asylinvandrare, till exempel, är bättre utbildad än befolkningen i genomsnitt. Bland asylinvandrarna är det fler som har gått mer än två år i gymnasiet och fler har högskoleutbildning.

En vanlig förklaring till den låga sysselsättningsnivån bland utrikes födda är att dagens invandring till stor del består av flyktingar, alltså av människor som bär på traumatiska upplevelser, som kan behöva vård och rehabilitering innan de kan arbeta. Det går inte att jämföra förutsättningarna för dagens asylinvandrare med dem som kom hit som arbetskraftsinvandrare på 50- och 60-talen. Men det är ändå oförsvarligt att så många förvägras möjligheten att få ett jobb.

En undersökning som TCO har gjort visar att högutbildade utlandsfödda är arbetslösa i dubbelt så stor utsträckning som svenskfödda med motsvarande utbildningsnivå, trots att de utlandsfödda söker arbete oftare och är mer positiva till att flytta för att få jobb eller studera än svenskfödda.¹⁵ Ofta får de inte jobb på grund av ren och skär diskriminering.

Svenskt näringsliv säger att Sveriges arbetsgivare redan idag har brist på arbetskraft. I många branscher finns det all anledning att ifrågasätta det påståendet.

13 Källa: "Arbetskraftsinvandring – en lösning på försörjningsbördan?", rapport från SCB 2002, s 19

14 Diagrammet visar uppgifter för andra halvåret varje år (med undantag för 2003 där uppgifterna gäller första halvåret).

15 Källa: TCOs rapport "Vart tar de högutbildade invandrarna vägen?" från december 2003.

Många människor i Sverige som är utlandsfödda hamnar inom vissa branscher såsom städ- och restaurangbranscherna, oavsett utbildningsbakgrund. En större uppdelning av arbetsmarknaden mellan svenskfödda och utlandsfödda kan komma att förstärka och bekräfta känslan av vi och dom. Därför är det viktigt att de som kommer till Sverige och vill arbeta inte diskrimineras och får sämre villkor än andra anställda.¹⁶

Känslan av "vi och dom" blir ännu tydligare i de fall där människor som invandrar till Sverige arbetar "svart". Städskor från närliggande låglöneländer arbetar ibland i svenska hushåll utan att deras tjänster beskattas. Det finns familjer som rent av tycker att de hjälper den "svart" arbetande städskan eftersom vederbörande skulle få sämre betalt i sitt hemland. Människor med en sådan inställning accepterar ett mycket ojämnt samhälle. Ett samhälle där vissa får försäkringsskydd och pensionspengar för sitt arbete medan andra får vara utan.

Arbetsgivare har ett intresse av att öka konkurrensen mellan löntagarna på arbetsmarknaden. Det sätter press på löner och villkor, det sänker priset på arbete. Beroende på hur den organiseras, kan arbetskraftsinvandring användas för att skapa ökad konkurrens på arbetsmarknaden.

För att förhindra underbudskonkurrens, att löntagare ställs mot varandra, måste arbetskraftsinvandringen vara reglerad. Ytterst handlar det om att arbetskraftsinvandring ska vara förenlig med fackets mål: att höja värdet av att vara arbetstagare i Sverige. Oavsett nationalitet eller ursprung.

Fungerande integration – en förutsättning

Vår tillväxt och vår välfärd är beroende av att vi lyckas upprätthålla arbetslinjen. Sverige ska ta tillvara på människors vilja till arbete.

Alla som invandrar till Sverige måste få en rimlig chans att etablera sig i Sverige, lära sig svenska och komma ut på arbetsmarknaden. Integrationen måste fungera för alla invandrare, oavsett av vilken anledning de kom hit från början.

Idag stöter människor som invandrar till Sverige på många hinder. I Lars Rådhs¹⁷ utredning vittnar vuxna människor om hur de känner sig omyndigförklarade av svenska myndigheter. Utredningen konstaterar att undervisningen i svenska är dåligt anpassad efter olika individers förutsättningar och förkunskaper. Vägen till arbete är ofta lång och krånglig.

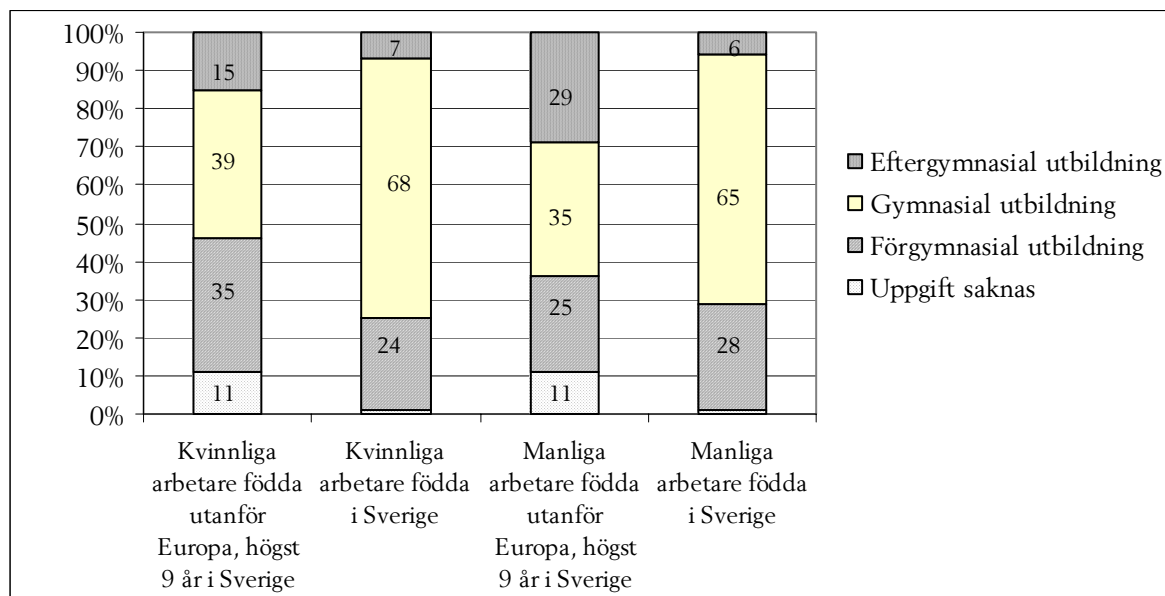
LOs utgångspunkt är att nyanlända ska ha tillgång till samma hjälp att etablera sig på arbetsmarknaden som infödda. Det handlar om möjlighet att komplettera sin utbildning, anpassa sin yrkesutbildning efter arbetsmarknadens krav och ha tillgång till arbetsförmedlingen.

¹⁶ Resonemang bland annat från FN-dagen, 22 mars 2004, Workshop med bland annat professor Masoud Kamali, Uppsala Universitet

¹⁷ SOU 2003:75

Men det räcker inte. Många har svårt att få jobb, trots att de talar bra svenska och har en efterfrågad utbildning eller yrkeskunskap. Detta kan inte förklaras med något annat än diskriminering.

Utbildningsnivå för manliga och kvinnliga arbetare

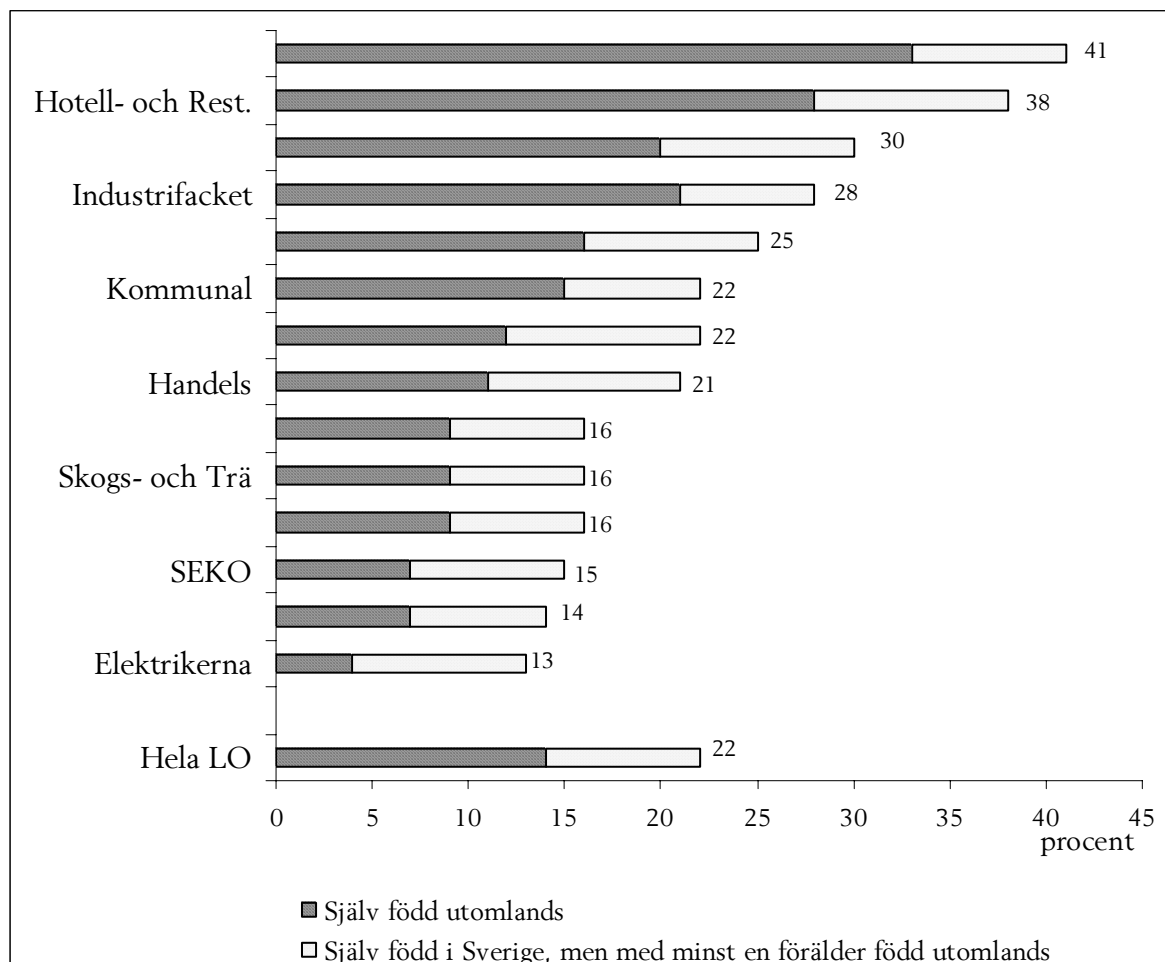

Källa: LO, Integration 2004

Bland både kvinnor och män som har kommit till Sverige från länder utanför Norden under de senaste tio åren, eller ännu tidigare, är det mycket tydligt att det finns stora grupper högutbildade som idag inte får använda sina kunskaper i tillräckligt stor omfattning. Av olika skäl får de inte arbetsuppgifter som motsvarar deras utbildning. Detta är ett stort slöseri med resurser, sett från den enskildes och samhällets synpunkt.

Sysselsättningsgraden bland de människor som är födda utanför Norden har ökat kraftigt de senaste åren. Både för kvinnor och män med kortare vistelse tid än tio år i Sverige har arbetslösheten minskat från cirka 40 procent till drygt 20 procent.

Andel medlemmar i LO-förbunden med utländsk bakgrund

Källa: LO, Integration 2004

Många utlandsfödda arbetare är med i facket och vill att facket ska ha mer inflytande på arbetsplatsen. Det finns dessutom goda förutsättningar att väsentligt öka andelen LO-medlemmar födda utomlands. Nästan 30 procent av kvinnor födda utanför Norden kan "tänka sig" att ta fackligt uppdrag om man blev tillfrågad och ytterligare nästan 10 procent säger "ja, kanske". Detta kan jämföras med att endast 5 procent har fackliga uppdrag idag. Också bland de utlandsfödda männen inom LO finns en stor potential att öka andelen med förtroendeuppdrag.¹⁸

En fungerande integration är en förutsättning för att arbetskraftsinvandring ska bidra till att öka Sveriges välfärd. Möjligheten att arbeta betyder också skillnaden mellan välfärd och social utslagning för enskilda. Att ha ett jobb, att kunna försörja sig – det är en fråga om värdighet.

¹⁸ LOs integrationsrapport

4. Invandringen till Sverige idag

Människor kommer till Sverige på flera olika sätt. Dels har vi gruppen asylsökande och flyktingar, vi har den fria rörligheten inom Norden och EU, en del kommer som arbetskraft eller tjänster. Och dessutom kommer de anhöriga till dessa grupper.

Inflöde av människor som har rätt att arbeta i Sverige 2003¹⁹

Permanent uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl	319
Täckande av tillfällig brist med mera ²⁰	13 480
Säsongsarbetstillstånd	7 058
EU/EES	3 300
F-skatt – tredjelandsmedborgare	1 044 ²¹
DELSUMMA	25 201
Övrigt EES avtalet	6 000
Flyktingar	6 460
Anhöriga	24 553 ²²
Gäststuderande	5 509
AT-und ²³	15 604
DELSUMMA	58 126
TOTALSUMMA	83 327

Sammanställningen ovan är inte komplett. Inflöden som saknas i sammanställningen är bland annat asylsökande med beviljad F-skattsedel i Sverige, EU/ESS medborgare som stannar kortare tid i Sverige än tre månader, övriga nordiska medborgare, inflöde av tredjelandsmedborgare som är bosatta och anställda i EU/EES och bärplockare med flera som reser in på turistvisum. Detta summeras uppskattningsvis till 20 000/år.

Den största delen av invandringen till Sverige består av flyktingar och deras anhöriga. Men nästan 40 procent av dem som kommer till Sverige varje år gör det enbart för att arbeta.

Få får permanenta uppehållstillstånd (PUT) av arbetsmarknadsskäl, 319 stycken. Täckande av tillfällig brist är drygt 13 000 personer och det handlar till exempel om polska läkare som anställs av landsting med läkarbrist. Drygt 7 000 personer fick tillstånd för att arbeta som säsongsarbetare under högst tre månader. De flesta av dem arbetade under sommarmånaderna på frukt- och bärödlingar och inom grönsaksnäringen.

19 Uppgifterna är hämtade från Migrationsverket när inget annat anges. Uppgifterna gäller samtliga åldrar, alltså även barn under 18 år och äldre över 65 år.

20 10 249 förstagångstillstånd beviljades, samt 3 181 förlängningstillstånd.

21 Skatteverket 040205.

22 4 763 av de anhöriga var anhöriga till flyktingar och reste in i Sverige i anslutning till personer som fick uppehållstillstånd av flyktingskäl, andra skyddsbehov och humanitära skäl.

²³ Asylsökande i Sverige med undantag från kravet på arbetstillstånd.

Inom EU och EES området²⁴ råder fri rörlighet för arbetskraft. Det innebär att EU/EES medborgare inte behöver ha arbetstillstånd för att arbeta i Sverige. Det gäller också deras anhöriga. Är man i Sverige mer än tre månader behövs uppehållstillstånd. Det var cirka 3 300 EU/EES-medborgare som fick uppehållstillstånd på grund av en anställning år 2003.

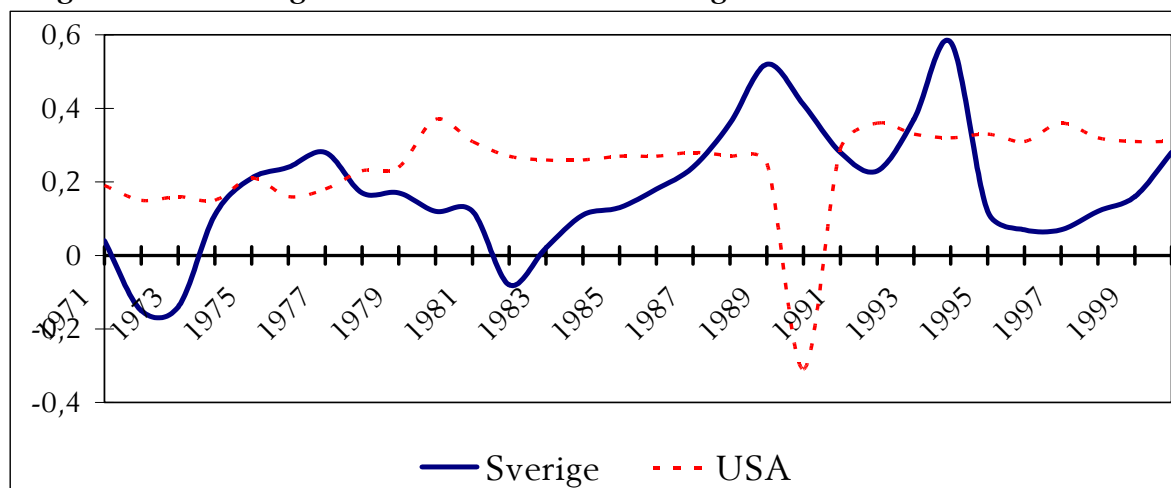
Ett annat sätt att komma till Sverige och arbeta är att komma som egen företagare och då kan man beviljas F-skattsedel. LO har haft anledning att ifrågasätta om en del av dagens F-skattsedelinnehavare verkligen kan betraktas som företagare – många har vid kontroller visat sig ha sådana arbetsvillkor att de inte kan betraktas som annat än arbetstagar.

De allra flesta som får permanenta uppehållstillstånd i Sverige, kommer hit för kärleks skull. De kommer för att gifta sig eller bli sambo med någon som bor här, eller för att återföreninga sig med sin familj. År 2003 fick 24 553 personer uppehållstillstånd som anhöriga. En annan stor grupp utgörs av dem som får skydd i Sverige, 6 460 personer fick uppehållstillstånd som flyktingar 2003. Båda dessa grupper utgör också ett tillskott på arbetskraft till Sverige.

En historiskt sett hög invandring

Idag är nettoinvandringen till Sverige cirka 30 700 personer²⁵. När Sverige hade i princip fri arbetskraftsinvandring under 1960-talet var invandringsöverskottet som mest 34 000 personer²⁶. Invandringen är hög idag – i absoluta tal, och som andel av befolkningen.

Årlig nettoinvandring som andel av total befolkning 1971–2000

Källa: OECD

24 De femton nuvarande EU-länderna är Sverige, Finland, Danmark, Tyskland, Österrike, Italien, Grekland, Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Frankrike, Spanien, Portugal, Storbritannien och Irland. Ytterligare fyra länder omfattas av EES avtalet: Norge, Liechtenstein, Schweiz och Island.

²⁵ Migrationsverket 2003

²⁶ Christer Lundh "Invandrarna i den svenska modellen – hot eller reserv?" i Arbetarhistoria nummer 70, 2/1994.

5. Sverige ska vara en fristad för flyktingar

Det är viktigt att skilja mellan olika former av invandring. Människor som söker skydd i Sverige undan förföljelse och förtryck ska alltid kunna få en fristad. Därför får inte möjligheten att få asyl i Sverige vara beroende av den ekonomiska konjunkturen. Människor på flykt ska kunna få skydd här, oavsett om de är läkare eller städare, oavsett om de är arbetsföra eller barn.

Asylsökande – flykting – asylinvandrare

Asylsökande – människor som söker asyl i ett annat land. Att söka asyl är en internationell rättighet enligt FN-konventionen angående flyktingars rättsliga ställning från år 1951, den så kallade Genèvekonventionen. Idag får en femtedel av dem som söker asyl i Sverige uppehållstillstånd.

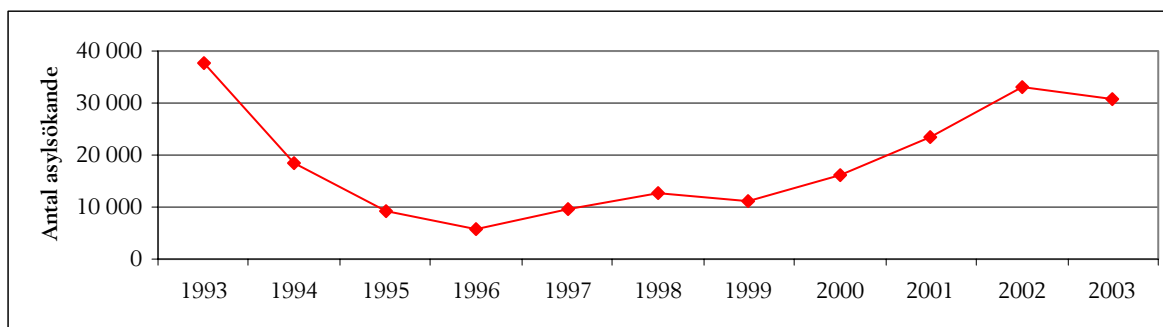
Flykting – enligt Genèvekonventionen en person som ”i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför sitt hemland och som inte kan eller på grund av fruktan inte vill begagna sig av hemlandets skydd”. Denna definition ligger till grund för den svenska utlänningslagstiftningen. Människor som inte uppfyller Genèvekonventionens definition kan ändå få skydd i Sverige på grund av till exempel humanitära skäl.

Asylinvandrare – någon som kommit till Sverige som asylsökande och fått uppehållstillstånd här som flykting eller av annat skäl.

Anhöriginvandrare – den största gruppen invandrare till Sverige. 52 procent av dem som beviljades uppehållstillstånd 2003 var anhöriga till människor i Sverige.

Antalet människor som söker asyl i Sverige varje år har ökat mycket under de senaste åren. För ett årtionde sedan var det krig i Europa. Jugoslavien slets sönder av ett blodigt inbördeskrig. Hundratusentals människor tvingades på flykt. 1993 sökte 37 000 människor asyl i Sverige.

Asylsökande till Sverige 1993–2003

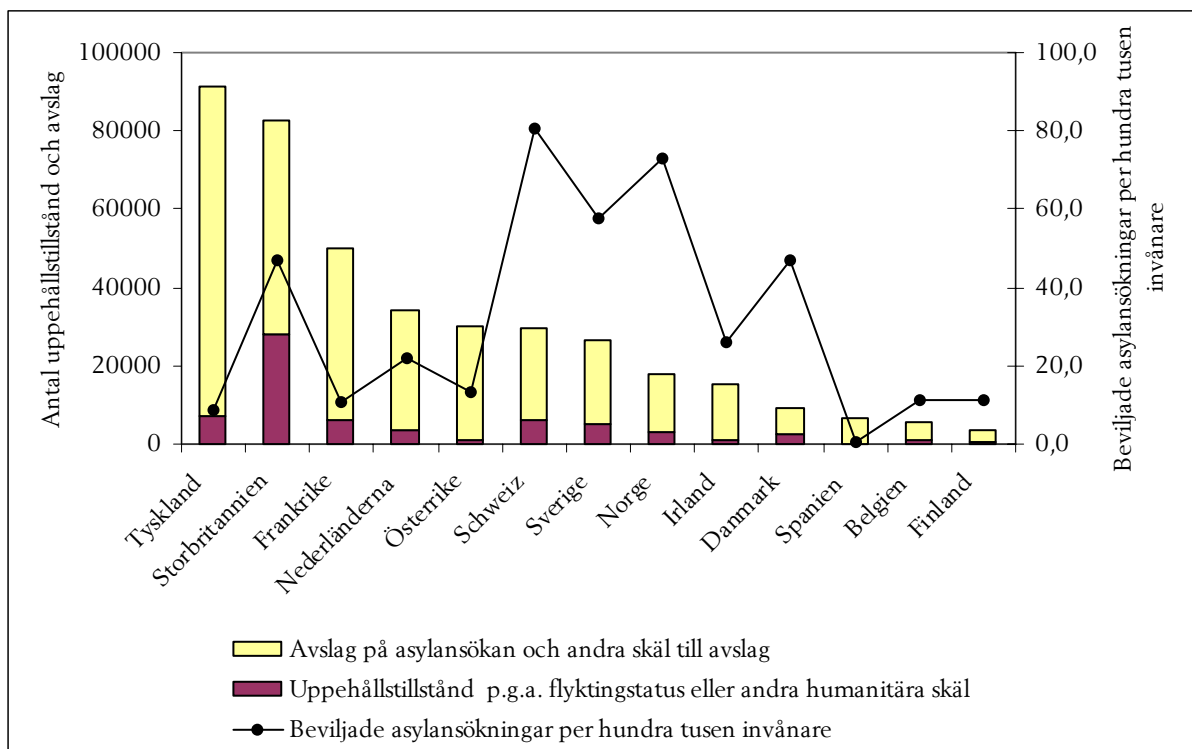
Källa: Migrationsverket

Idag är det fred på Balkan. Människor återvänder hem. Inga andra krig pågår i vår närhet. Ändå var antalet asylsökande år 2003 nästan lika högt som under Balkankrigen i början av 90-talet. Det har många orsaker.

Mycket kan göras för att förbättra mottagandet av asylsökande. Men Sverige är redan idag ett jämförelsevis bra land för asylsökande. Asylsökande erbjuds bostad, bidrag till mat och kläder. Om väntetiden blir lång kan de arbeta i Sverige. Barn till asylsökande har samma rätt till skola och sjukvård som andra barn i Sverige. Det bidrar till att de som har möjlighet söker sig till just Sverige.

I Sverige lever redan många människor som kommer från samma länder som de asylsökande. Det bidrar också till att många väljer att söka asyl just i Sverige.

Beviljade uppehållstillstånd i Sverige och våra grannländer

Källa: UNHCR

Det finns olika skäl till att ett enskilt land har många asylsökande. Flertalet av dem som söker asyl i Europa får dock avslag på sina ansökningar. Schweiz, Norge och Sverige är emellertid de länder som beviljar flest uppehållstillstånd per invånare. Spanien och Finland beviljar få uppehållstillstånd på grund av asylskäl i förhållande till andra länder i Europa. Spanien beviljade totalt 238 asylansökningar 2002 och Finland gav sammanlagt 591 uppehållstillstånd på grund av asylskäl samma år.

Under de senaste åren har asylansökningarna ökat i förhållande till hur många som får stanna i Sverige på grund av asylskäl.

Andel utrikes födda i Sverige och andra länder²⁷

Land	Procent av befolkningen
Luxemburg	30,2
Sverige	12,0
USA	11,5
Frankrike	11,0
Nederländerna	9,4
Tyskland	8,8
Österrike	8,8
Storbritannien	7,1
Irland	6,5
Danmark	6,0
Norge	5,8
Portugal	4,6
Spanien	2,2
Finland	1,9

I början av 1900-talet var 0,7 procent av Sveriges befolkning födda utomlands, under 1960-talet ökade andelen till 6 procent och idag är 13 procent födda utomlands. Den internationella statistiken över invandring till olika länder blandar inte sällan ihop utrikes födda med utländska medborgare. Sverige har en hög andel utrikes födda – alltså människor som fötts i ett annat land och invandrat till Sverige. Däremot har vi relativt få utländska medborgare. Det är ett mått på att det är enklare för invandrare att få medborgarskap i Sverige än i andra länder. Här finns till exempel en tydlig skillnad mellan Sverige och USA, där det är betydligt svårare att få medborgarskap.

Från asylinvandrare till arbetskraft

Alla som hotas av förföljelse och behöver skydd har rätt till asyl. Vilken utbildning eller yrke den asylsökande har är inte viktigt – det viktiga är hans eller hennes behov av skydd. Det gör det inte mindre viktigt att inse att asylinvandrare är en resurs på arbetsmarknaden. Det är ett slöseri med människor att inte ta den tillvara. Det är dessutom ekonomiskt vansinne att låta människor som kan och vill arbeta gå sysslösa. Därför måste vägen mellan uppehållstillstånd och jobb förkortas.

Var ska de asylsökande bo?

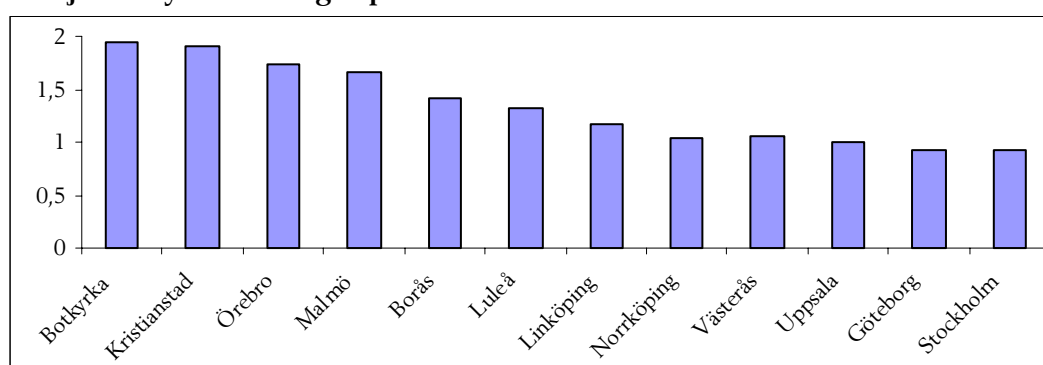
Asylsökande har rätt att själva välja var de vill bosätta sig i Sverige. De som inte vill bo på en av Migrationsverkets förläggningar kan få ett hyresbidrag för att till exempel bo hemma hos någon. En anledning till att man ville uppmuntra asylsökande att ordna sitt eget boende var att de därigenom skulle kunna välja att flytta till orter där de hade

27 Källor: Uppgiften som gäller Sverige är hämtad från SCB (2003), de som gäller Luxemburg, Frankrike, Finland, Spanien och Portugal kommer från Eurostats rapport "Patterns and trends in international migration in Western Europe" (2000). Övriga uppgifter kommer från SCBs rapport "Från folkbrist till en åldrande befolkning" (1999). Siffrorna från Österrike (2001) och Tyskland gäller enbart utländska medborgare.

större möjligheter att få arbete eller utbildning. När bidrag för eget boende – EBO – infördes, beräknade man att ungefär 10 procent av de asylsökande skulle använda sig av den möjligheten.

Idag bor ungefär 50 procent av de asylsökande i eget boende. En asylsökande som väljer att bo i eget boende har rätt att stanna i samma kommun om han eller hon får uppehållstillstånd. Detta tillsammans med önskan att bo tillsammans med släkt och vänner har lett till att allt fler asylsökande har använt sig av möjligheten att bo utanför förläggningarna. Storstadskommuner som Göteborg, Malmö och Botkyrka som tidigare har tagit emot många invandrare får också ta emot många asylsökande. Det har lett till problem med trångboddhet och det har förstärkt segregationen i bostadsområden och skolor.

Beviljade asylansökningar per tusen invånare

Källa: SCB

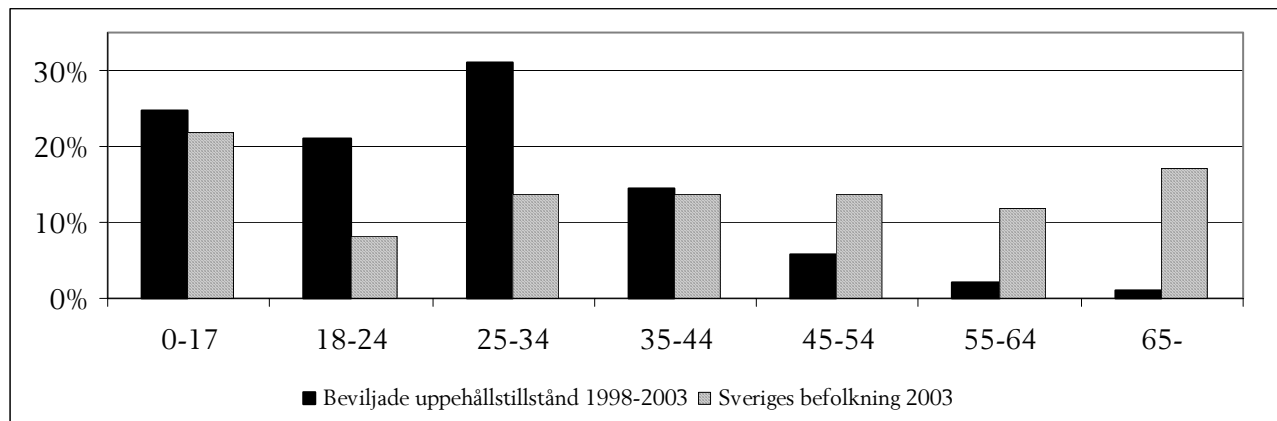
Anhöriginvandring – en resurs

Människor som beviljas asyl i Sverige har rätt att återförenas med sin familj här²⁸. Av de 24 553 personer som fick uppehållstillstånd av anhörigskäl år 2003 var 4 763 anhöriga till flyktingar. De flesta av dem som får uppehållstillstånd som anhöriga är barn. Asylinvandringen gör alltså inte bara att vår befolkning ökar, det bidrar också till en föryngring av befolkningen. Det är bra för de offentliga finanserna. Men hur positiva effekterna blir beror på hur väl integrationen lyckas. Klarar skolan av att lära ut svenska och komplettera den utbildning invandrarna har med sig till Sverige? Tas de emot på arbetsmarknaden utan att diskrimineras?

Dagens invandrare utgör en resurs som Sverige inte har råd att slarva bort.

28 Som familj räknas make/maka eller sambo, och barn under 18 år eller deras föräldrar om de har bott tillsammans i hemlandet. En person som ska gifta sig eller bli sambo med en person som bor i Sverige kan också få uppehållstillstånd som anhörig. I undantagsfall kan andra anhöriga än make/maka/sambo och minderåriga barn få uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning om de bott tillsammans omedelbart före hans eller hennes flyttning till Sverige och har ett beroendeförhållande som gör det svårt för dem att leva åtskilda.

Ålder hos de som fått uppehållstillstånd i Sverige 1998–2003

I framtiden kommer vi att behöva ökad invandring för att täcka brist på arbetskraft i Sverige. Det är hög tid att vi lär oss att ta tillvara på invandrade människors kompetens och förmåga till arbete.

Sammanfattning: viktigt att hålla isär olika former av invandring

Asylsystemet	Fri rörlighet inom EU	Arbetskraftsinvandring
Av solidaritet	Sker inom en gemensam marknad med fri rörlighet också av tjänster, varor och kapital	Enligt våra behov
För människor som hotas av förföljelse och förtryck	Lika för alla medborgare inom EU	För människor som vill och kan jobba i Sverige om behov finns
Får inte vara konjunkturkänsligt	Ska utformas så att människor kan få seriösa jobb med kollektivavtalsmässiga villkor	Ska kunna regleras

6. Arbetskraftens rörlighet i ett utvidgat Europa

Den 1 maj 2004 utvidgades EU med tio nya medlemsstater. EU fick 75 miljoner nya invånare. Sammanlagt är nu 440 miljoner människor medborgare i EU.

Invånarantal i de nya EU-länderna

Polen	38,7 miljoner
Tjeckien	10,3
Ungern	10,1
Slovakien	5,4
Litauen	3,7
Slovenien	2
Lettland	2,4
Estland	1,5
Cypern	0,7
Malta	0,4

Utvidgningen är historisk. EU är resultatet av ett halvt århundrade av samarbete mellan europeiska länder, som har gett Europa stabilitet, fred och ekonomiska framsteg. Utvidgningen är början till slutet på uppdelningen av Europa i öst och väst. Den innebär möjligheter till utveckling och ökad välfärd i hela Europa.

På EUs gemensamma marknad råder fyra friheter: fri rörlighet av varor, kapital, tjänster och arbetskraft. Den utvidgas nu till ytterligare tio länder. Några länder i det nuvarande EU har krävt att under en övergångsperiod efter utvidgningen få införa begränsningar i den fria rörligheten av arbetskraft från de nya medlemsländerna. För de nuvarande EU-länderna finns därför en möjlighet att införa övergångsregler. I princip innebär det att de nuvarande länderna har rätt att behålla hela eller delar av sin nationella lagstiftning under 5–7 år istället för att införa EUs regler om fri rörlighet fullt ut.

LO om utvidgningen

- År 2001: LO välkomnar beslutet att utvidga EU med tio nya medlemsländer och ställer sig bakom den svenska regeringens ställningstagande: arbetstagare från de nya EU-länderna ska ha samma rättigheter som de nuvarande EU-medborgarna.
- Juni 2003: LOs styrelse tar avstånd från förslagen om generella övergångsregler som regeringens utredare Berit Rollén presenterar. Det finns problem på arbetsmarknaden som kan förvärras av utvidgningen, men de kan inte lösas med enbart övergångsregler. Istället föreslår LO ett antal åtgärder för att säkra ordning och reda på arbetsmarknaden.
- Juni 2003: LO tillsätter en aktionsgrupp för ordning och reda på arbetsmarknaden. Den ska dels stärka facketts möjligheter att kontrollera att kollektivavtal följs genom att utbilda fackligt förtroendevalda och ta fram en

handbok, dels förbättra kontakten mer myndigheterna och se till att regler och lagar följs. Gruppen sköter också arbetet med att driva LOs förslag till åtgärder för att öka ordning och reda på arbetsmarknaden.

- Hösten 2003: En rad möten hålls mellan LO, olika delar av regeringen och de politiska partierna i riksdagen. LO presenterar detaljerade förslag på åtgärder för att säkra ordning och reda på arbetsmarknaden.
- November 2003: En arbetsgrupp inom Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) där LO ingår lämnar en första rapport till den nordiska styrelsen om planer på gemensamma informationsåtgärder och gemensamt nordiskt arbete inom Europafacket.
- Februari 2004: LO bjuder in myndigheter till ett seminarium och diskuterar förberedelserna inför utvidgningen. De högsta cheferna för Skatteverket, Migrationsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen och Arbetsmiljöverket deltar.
- Våren 2004: Utbildningar för fackligt förtroendevalda hålls på 14 orter i hela Sverige, runt 1 000 förtroendevalda informeras.

Under LOs arbete med projektet "Ordning och reda" blir det allt tydligare att det inte råder ordning på arbetsmarknaden och myndigheternas tillsyn räcker inte till. Det handlar om ett ökat fusk med F-skattesedlar, fler bemanningsföretag som har låglönekonkurrens som affärsidé, ökning av förekomsten av svartarbeten och ekonomisk brottslighet kopplad till arbetsmarknaden. Det finns en uppenbar risk att EUs utvidgning förvärrar situationen.

De åtgärder som LO föreslår till regering och riksdag att genomföra är;

- ***Gör huvudentreprenören ansvarig***

Låt huvudentreprenören, till exempel ett byggföretag, få ansvar för att underleverantörerna betalar skatter och sociala avgifter.

- ***Sanera bemanningsbranschen***

Inför en nämnd för registrering av uthyrningsföretagen. Kravet för registrering ska vara att företaget lever upp till en viss nivå när det gäller ekonomi och anställningsförhållanden. Auktorisation uppmuntrar till en god affärsmoral i branschen.

- ***Skärp kraven för att få F-skatt***

Skärp kontrollen av företagets seriositet vid beviljandet av F-skattsedel. Personer som uppges vara egenföretagare men i praktiken är löntagare ska anställas.

- ***Förstärk fackets rätt att övervaka arbetsvillkoren***

Arbetsgivaren ska vara skyldig att lämna uppgifter så att den fackliga organisationen kan bevaka att arbetsgivarna följer och tillämpar gällande kollektivavtal.

- ***Ställ sociala krav vid offentlig upphandling***

ILOs konvention 94 om "arbetsklausuler i kontrakt där offentliga myndigheter är en part" innebär att samhället ska ställa sociala krav på sina leverantörer av varor och tjänster. Pengar får inte vara den enda grunden för beslut om offentliga inköp. Sverige bör ratificera denna konvention.

- ***Övergångsregler mot social dumpning***

För att förhindra social dumpning bör vissa av de regler, som nu gäller för de tio länder som blev medlemmar i EU 1 maj 2004, bibehållas inom väg- och sjötrafiken under en övergångstid.

Hur mycket kommer arbetskraftens rörlighet att öka?

När regeringens utredare skrev förslagen till övergångsregler fanns det undersökningar som visade att 4–7 procent av befolkningen i de nya medlemsländerna skulle komma att utvandra inom de första 15–30 åren efter utvidgningen. En senare utredning av den Europeiska Fonden i Dublin²⁹ visar att ungefär en procent av befolkningen skulle flytta till det nuvarande EU inom fem år. Det innebär att 220 000 personer skulle bryta upp från sina hemländer. Hur många av dem skulle söka arbete i Sverige? Den svenska regeringen räknar med att det rör sig om 10 000 personer per år enligt en beräkning från Migrationsverket³⁰. Vad det blir i slutändan är extra svårt att beräkna då Sverige tycks vara det enda landet i närområdet som inte inför övergångsregler.

Hur många som väljer att flytta beror på den ekonomiska utvecklingen i anslutningsländerna och i resten av EU. Den som hittar ett jobb hemma är mindre benägen att söka sig till ett annat land, och löneskillnaderna måste vara ganska stora för att människor ska tycka att det lönar sig att till exempel lära sig ett nytt språk och kanske lämna familj och vänner.

Inflödet till Sverige kommer också att bero på hur väl fackföreningarna förmår hävda kollektivavtalen. Om arbetsgivare tillåts betala löner som ligger långt under kollektivavtalsnivå, kan de använda de svenska välfärdssystemen som en del av ersättningen till arbetskraften.

Hur stor del av LO-medlemmarna berörs? Bygg, transport, städning, skog, trädgård och jordbruk är alla sektorer där människor kan ta anställning utan att ha särskilda språkkunskaper eller utbildning. Där arbetar idag 250 000 LO-medlemmar. LO tänker inte acceptera att villkoren i byggverksamhet, skogsplantering, städning och sjöfart urholkas genom att företag tvingar arbetskraften att arbeta till svältlöner som ligger under kollektivavtalen.

Faktorer som påverkar arbetskraftens rörlighet

[+]	[-]
Framtidsutsikter	Språk
Inkomstskillnader	Kultur
Arbetslöshetsrisk	Geografiskt avstånd
Levnadsstandard	Information
	Flyttkostnader
	Familjeband
	Humankapital
	Regleringar

²⁹ DN 26/2 2004

³⁰ DN 3/3 2004

7. Människor rör sig över gränser – i hela världen

Migration – en utvecklingsfråga

När människor söker sig över gränser för att arbeta eller studera skapas möjligheter till utveckling. Människor söker sig till andra länder för att förbättra sina livsvillkor. En del flyr undan förtryck och förföljelse. För dem är asylrätten en livlina. Andra söker sig bort från fattigdom och arbetslöshet och hoppas kunna förverkliga sina livsdrömmar i ett annat land.

Migration kan öka människors möjligheter, men det gör dem också mer sårbara. Språk- och kulturskillnader gör att de får svårare att hävda sina rättigheter. Många arbetar utan lagliga tillstånd. De är utlämnade till arbetsgivaren. Om de ställer krav på högre lön eller bättre villkor kan arbetsgivare hota med utvisning.

Den globala migrationen kommer att bli alltmer omfattande i framtiden. Det är en viktig uppgift för den globala fackföreningsrörelsen att arbeta för att ta tillvara på de utvecklingsmöjligheter som migrationen för med sig, för enskilda människor och deras familjer liksom för länder i olika delar av världen, samtidigt som migrerande arbetare skyddas från utnyttjande och ges möjlighet till ett värdigt arbete.

Idag arbetar enligt FNs beräkningar 175 miljoner människor i ett land där de inte är födda. Allt fler av dem är kvinnor som arbetar ensamma och isolerade i hemmen i den rika världen. Det handlar om filippinska hembiträden i Italien och Hongkong, mexikanska barnflickor i USA och ryska städerskor i Sverige.

Alltför många migrerande arbetare har idag väsentligt lägre lön och sämre villkor än andra arbetstagare i det land där de arbetar. LO arbetar för att stärka respekten för migrerande arbetares rättigheter. Det handlar om rätten att organisera sig fackligt, men också om rätten till lagliga arbetstillstånd och rimliga arbetsvillkor.

Sedan 1950-talet finns en internationell rättsordning för flyktingar. Grunden är flyktingkonventionen, den så kallade Genèvekonventionen, som 141 stater har skrivit under. Trots att de människor som flyttar av andra skäl är över tio gånger så många som flyktingarna finns ingen fungerande reglering av deras villkor.³¹

Ett nytt synsätt

Mycket tyder på att vi står inför ett nytt sätt att se på migration. Man kan jämföra med den förändring i synen på miljön som startade på 70-talet och som på 90-talet slog igenom med full kraft: miljöhänsyn, inte som en bromskloss för utveckling, utan som en drivkraft, rentav som en del av själva begreppet utveckling. Istället för att se

31 FN har tagit fram en konvention om skyddet av migrerande arbetare och deras familjer. Den har hittills bara ratificerats av 22 stater (mars 2004). Ingen av dem är ett stort mottagarland. Sverige har inte ratificerat konventionen.

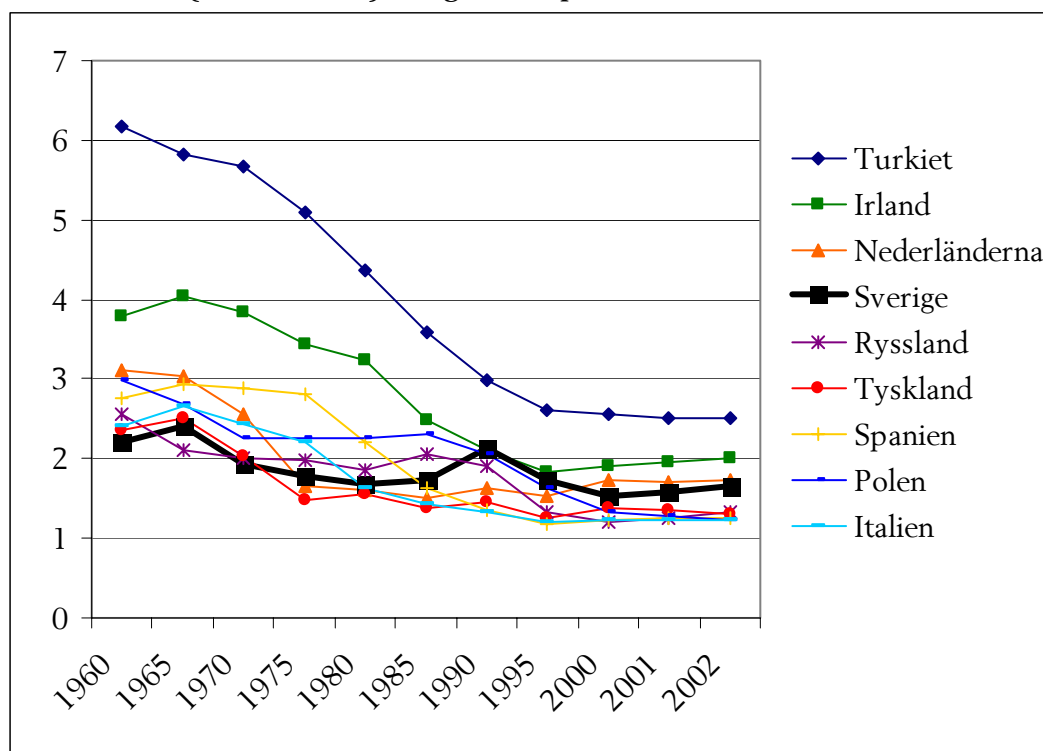
migration som ett nödvändigt ont, kan man skifta perspektivet och se de möjligheter till utveckling som finns i en vettigt utformad migration. Förmågan att förverkliga de möjligheter som skapas när människor flyttar kommer att vara avgörande för utvecklingen i många länder, både rika och fattiga, i framtiden.

Den demografiska utmaningen

Andelen pensionärer ökar i Sverige. Färre yrkesaktiva ska försörja allt fler studerande och pensionärer. Om vi behöver lösa vår brist på arbetskraft genom invandring, måste vi räkna med hård konkurrens från våra grannländer. Befolkningsproblemen är nämligen mycket värre i några andra industriländer. År 2000 var cirka 600 miljoner människor i världen över 60 år. Det är tre gånger så många som 1950. År 2050 beräknas de uppgå till över två miljarder. Samtidigt sjunker barnafödandet i nästan alla länder.

Länder som inte har brytt sig om att underlätta för kvinnor att ta sig ut på arbetsmarknaden, och som inte har förmått att reformera sina pensionssystem står inför en riktigt allvarlig befolkningskris. I ett land som Italien föddes bara 1,23 barn per kvinna år 2002, samtidigt som den genomsnittliga pensionsåldern är 57 år. Välutbyggd barnomsorg och bättre jämställdhet mellan kvinnor och män har gjort att Sveriges födelsetal är 1,65 per kvinna.³²

Fruksamhet (barn/kvinna) i några europeiska länder 1960–2002

Källa: SCB

32 Källa: SCB

Barnafödandet sjunker i det flest av världens länder. Minskningen i antal barn per kvinna under de senaste 40 åren är dramatisk i Europa. Barnafödandet är som lägst i Öst- och Sydeuropa. I våra baltiska grannländer föds mellan 1,37 (Estland) och 1,24 barn per kvinna (Lettland och Litauen). Barnafödandet är också lågt i länder som Tyskland (1,31 barn/kvinna 2002) och Österrike (1,40 barn/kvinna 2002). Sverige ligger i topp inom EU tillsammans med våra nordiska grannar, Frankrike och Nederländerna. Högst barnafödande inom EU har Irland (2,0 per kvinna), men det är bara Turkiet och Albanien i Europa som har en fruktsamhet som räcker för att befolkningen ska reproducera sig själv. Alla andra länder kommer att behöva invandring om de vill ha en lika stor befolkning i framtiden som idag.

Bilaterala avtal om arbetskraftsinvandring

Det kommer förmodligen att dröja länge innan världen kan enas om heltäckande regler för den globala migrationen. Under tiden kommer Sverige och andra länder behöva sluta avtal med enskilda länder, så kallade bilaterala avtal. Avtal kan också slutas mellan EU och enstaka eller grupper av länder. LOs utgångspunkt är att avtalen måste bidra till att stärka den migrerande arbetstagarens ställning. Arbetsgivare som behöver rekrytera arbetskraft utomlands ska kunna göra det, men givetvis under förutsättning att arbetstagarnas rätt att organisera sig fackligt respekteras, och att migrerande arbetare kan garanteras samma lön och samma villkor som infödd arbetskraft.

Migranternas ursprungsländer har också ett intresse av att migrationen regleras. Om de arbetstagare som lämnar landet, för en kortare tid eller för alltid, får jobb med bra villkor utomlands, har de bättre möjligheter att försörja sina familjer. De kan skicka hem mer pengar. I år beräknas summan officiellt uppgå till över 100 miljarder euro. Det är dubbelt så mycket som det totala statliga utvecklingsbiståndet från OECD-länderna. Sannolikt är siffrorna ännu högre. Istället för att slösa bort värdefulla yrkesverksamma år på att utföra okvalificerade, dåligt betalda jobb, kan de som får vettiga jobb återvända med yrkeskunskaper och ny kompetens.

Ett problem som ofta uppmärksammas är så kallad "brain-drain", det vill säga att kompetent, utbildad arbetskraft försvinner från fattiga länder. "Brain-drain" är inte en oundviklig konsekvens av migration. På lång sikt kan migration också bidra till att öka länders "humankapital" eller tillgång till välutbildad och skicklig arbetskraft. När människor återvänder med nya färdigheter och erfarenheter, kan det vara mycket positivt för ett lands utveckling. Utmaningen är att vända "brain-drain" i "brain-cirkulation". Världens bästa IT-tekniker är indier. Tidigare migrerade många indier från till exempel Bangalore i Indien till Silicon Valley i USA. Under flera år sände de hem pengar till sina familjer i Indien. Där användes pengarna till att starta nya företag. I dag återvänder indierna hem. De tar med sig sin kompetens. År 2004 görs det mesta av Microsofts programmeringskod i Indien.

Brain drain och NHL-effekten

När svenska ishockeyspelare började spela i NHL, var det många som var rädda för att den svenska ishockeyn skulle utarmas. Om de bästa spelarna försvinner utomlands, vem vill då se på hockey i Sverige? NHL-effekten var den omvända. Drömmen om ära, berömmelse och stora pengar i NHL gjorde att fler började lira knattehockey. Svensk hockey fick ett uppsving och har aldrig haft så många åskådare och omsatt så mycket pengar som idag.

Migration – en nationell eller global fråga?

Danmarks förre statsminister Paul Nyrup Rasmussen har skrivit en rapport om globaliseringen för de europeiska socialdemokraterna. Den tar bland annat upp frågan om den internationella migrationen. Nyrup Rasmussen konstaterar att varje enskild nation har rätt att bestämma över villkoren för inflyttningen till landet, utöver de förpliktelser att ta emot asylsökande som alla länder har i enlighet med Genevekonventionen. Den fria rörligheten är emellertid viktig men kan stå i motsats till nationalstatens autonomi.

Varför ska varje land själv bestämma och inte enbart EU eller FN? Beslutsnivån är av betydelse eftersom ansvar och befogenheter måste hänga samman. Så länge som det inte finns skatter och ett försörjningssystem som gäller över hela världen måste den enskilda nationen, regionen eller kommunen svara för individens försörjning. Därför bör nationen ha inflytande över hur många som de kan ansvara för. Idag bestämmer inte varje enskilt land helt själv. Av den orsaken finns det avtal mellan en del länder som reglerar vem som ska betala skatt och var.

Ungefär tre procent av jordens befolkning bor i ett annat land än där de är födda. I relation till den totala befolkningen var det mycket mer migration i världen under förra sekelskiftet, nära tio procent. Av de 175 miljoner människorna som är migranter, är 16 miljoner flyktingar. Mindre än 1 miljon söker asyl någonstans i världen, varav ungefär en halv miljon söker asyl i Europa. De allra flesta flyktingar lever under fruktansvärda förhållanden i läger utanför Europa.

Ordnade former för den globala migrationen

Att försöka stoppa människor från att röra sig över gränserna är i stort sett lönlöst. Få, om ens något, land har lyckats minska antalet immigranter genom ökad gränskontroll. Människors fruktan, längtan och förhoppningar är starkare än så. En repressiv politik ökar tvärtom risken för att människor tar sig in i länder illegalt. Den organiserade brottsligheten gynnas och människors utsatthet ökar.

LO deltar i ansträngningarna att formulera en global migrationspolitik. Den internationella fackföreningsrörelsen driver inte krav på "fri" migration. Det är inte ett krav från fackföreningarna, varken i norr eller i syd. Den internationella fackföreningsrörelsens mål är att underlätta migration i ordnade former för att stärka arbetstagarnas ställning globalt. Det gynnar utvecklingen i såväl rika som fattiga länder.

I juni 2004 kommer den internationella arbetsorganisationen ILO att ha en diskussion om migrerande arbetare på sin nittioandra Internationella Arbetskonferens. Fackföreningsinternationalen (FFI) har valt att särskilt ta upp situationen för migrerande kvinnor som arbetar i hemmen under dåliga villkor och ofta är utsatta för sexuella trakasserier och våld, villkoren för säsongsarbetare inom jordbruket som ofta utför tunga arbeten i en farlig arbetsmiljö, utan skydd mot till exempel bekämpningsmedel, och situationen för byggarbetare som arbetar utan skyddsutrustning och utan respekt för sina mest grundläggande rättigheter.

FFI kräver att migrerande arbetare, som alla arbetstagare, ska ha rätt till ett värdigt arbete. Det innebär lön som det går att leva på, hälsosam och säker arbetsmiljö, respekt för grundläggande fackliga rättigheter inklusive rätten att organisera sig och förhandla kollektivt, skydd mot diskriminering, och rätt att delta i partssamtal.

8. Sammanfattning: LOs strategi

LOs uppgift är att försvara våra medlemmars intressen. Våra medlemmar är infödda svenskar såväl som invandrare.

Det handlar om att försvara det löfte som arbetstagare ger varandra när de går med i en fackförening. Löftet att hålla ihop för att gemensamt kunna sätta och upprätthålla ett bra pris på vårt arbete.

LO är en solidaritetsrörelse. Här hemma och i världen.

LO ingår i den internationella fackföreningsrörelsen. Där arbetar vi tillsammans med fackföreningar i hela världen för att förbättra arbetstagarnas situation.

LO anser att ökad arbetskraftsinvandring bör vara en del av en strategi för att möta en framtida brist på arbetskraft i Sverige. Men ökad invandring är ingen lösning i sig. Arbetskraftsinvandringens bidrag till tillväxt och välfärd beror på hur den organiseras och regleras.

I den här skriften har LO presenterat förslag för hur vi vill att invandringen till Sverige ska öka.

Vi vill att arbetskraftsinvandringen ska bidra till välfärden.

Bara en femtedel av de skatter vi betalar in under vår livstid går till omfördelning mellan individer. Resten är en omfördelning över livet. Mer resurser för välfärd skapas när vi betalar in lite mer än vi tar ut i omsorg, utbildning, sjukvård och pensioner. Arbetskraftsinvandringen måste utformas så att invandrad arbetskraft får samma möjligheter att bidra till välfärdsystemet som andra invånare.

Vi vill försvara arbetslinjen.

Integrationen måste fungera. Människor som invandrar till Sverige ska ha möjlighet att lära sig svenska, skaffa sig en utbildning och så snart som möjligt komma ut på arbetsmarknaden. Diskrimineringen av invandrare på arbetsmarknaden måste stoppas. Arbetskraftsinvandring ska inte ställa svaga grupper mot varandra, till exempel nyanlända mot tidigare invandrare. Främlingsfientlighet måste bekämpas.

Vi vill försvara asylrätten.

Människor som behöver skydd i Sverige ska alltid kunna få en fristad här. Sverige måste ha beredskap att ta emot många asylsökande. Det bygger på att asylsystemet har människors förtroende. Asylsystemet ska inte användas för arbetskraftsinvandring. Det är kostsamt, och det förlänger väntetiderna. Dessutom riskerar det att undergräva respekten för asylrätten.

Vi vill ha ordning och reda på arbetsmarknaden.

Vi vill förhindra konkurrens mellan arbetstagare som sänker lönerna och försämrar villkoren. Lagar ska följas och avtal respekteras. Det kräver att myndigheternas kontroll förbättras. Samtidigt måste arbetstagarnas organisationer få bättre verktyg att kontrollera att arbetsgivarna följer kollektivavtalen. Det ska inte finnas något utrymme för oseriösa arbetsgivare i Sverige. LO presenterar sex konkreta förslag för ordning och reda på arbetsmarknaden.

Vi vill ha en fungerande rörlighet av arbetskraft inom EU.

LO vill stärka samtliga arbetstagares ställning. Det är det bästa skyddet mot att människor tvingas arbeta för låga löner där offentliga transfereringar utgör en del av lönen. LOs åtgärder för ordning och reda på arbetsmarknaden skyddar också mot oseriösa arbetsgivare.

Vi vill skapa ordnade former för global migration.

LO är en del av den internationella fackföreningsrörelsen. Vår gemensamma uppgift är att försvara arbetstagares ställning. Det gäller inte minst migrerande arbetare som idag utnyttjas av arbetsgivare och mottagarländer. LO vill se ett bättre samarbete mellan fackföreningar i olika länder för att trygga migrerande arbetares rättigheter. Det internationella samfundet måste ägna mer kraft åt att skapa ordnade former för den globala migrationen. På kort sikt behövs bilaterala avtal för att reglera migrationen till arbetstagarnas fördel.

Det krävs mer av ett samhälle än bara öppna gränser.

1968 fann Sveriges riksdag att systemet med fri arbetskraftsinvandring – enligt den så kallade turistinvandringsprincipen – inte längre gick att försvara. Den slutsatsen är även den enda rimliga idag. Det krävs mer av ett samhälle än bara öppna gränser. Utländsk arbetskraft har alltid ett mer utsatt läge. Det ställer stora krav på samhället för att förhindra att detta utsatta läge leder till utnyttjande eller sämre villkor. Det gäller inte bara på arbetsmarknaden utan i hela samhället.